

Till medlemmarna

En tillbakablick

År 2025 markerar 50 år sedan Östanbäcks kloster invigdes den 20 juli 1975. Den dagen avlade de första bröderna sina högtidliga löften att leva enligt den helige Benedikts regel.

Femton år tidigare hade Heliga Korsets Brödraskap (HKB) bildats i Rättvik, Dalarna. Det var namnet på den kommunitet – senare registrerad som stiftelse – som efter en tid i Barkarö församling kom att finna sin hemvist i de gamla skolbyggnaderna i Östanbäck utanför Sala. Dit flyttade man år 1970 och började då, med egna medel och gåvor, anpassa byggnaderna för ett klosterliv enligt benediktinsk tradition.

Impulserna till komuniteten kom från den anglikanska kyrkligheten i England. Den var också starkt präglad av den lundsiska högkyrklighet som växte fram i Sverige under mitten av 1900-talet, med prästen Gunnar Rosendal som frontfigur. Man sökte en kyrklig förnyelse med ljuset riktat mot det som uppfattades vara kyrkans kärna – det som aposteln Petrus och de andra apostlarna anförtroddes att förvalta, och som genom apostolisk succession förts vidare till vår del av världen: en helig, allmänlig kyrka, berikad med frälsningens nådemedel och sakrament.

Kyrklig förnyelse var – och är – en ekumenisk rörelse som i efterkrigstidens Europa ivrigt sökte fred och enhet bland världens kristna. På flera sätt kom denna förnyelserörelse att prägla gudstjänstlivet i Svenska kyrkan, genom ökat mässfirande och en mer utvecklad liturgi inspirerad av romersk-katolsk rit. Men detta skedde inte utan motstånd. I Sverige fanns fortfarande en utbredd misstänksamhet mot katolska influenser – hur skulle den statsstyrda Svenska kyrkan förhålla sig till detta? Gick det ens att bilda kloster inom Svenska kyrkan? Var det förenligt med evangeliet?

Frågorna debatterades flitigt under 1950-talet. År 1954 vigde Gunnar Rosendal den första nunnan i Sverige, syster Marianne (Alsike), dock utan godkännande från Lunds biskop, Anders Nygren, som tvärtom kallade det hela för Rosendals “privata lek”. Det skulle dock inte dröja länge förrän samme Nygren ändrade uppfattning och uttalade sig positivt om ordenslivet, när han 1958 invigde S:t Petrigården i Malmö, hemvist för Jesu Moder Maria Systraskap (som senare kom att bli Marievalls kloster i Östra Sönnerslöv). Han sade då: “Ordensliv är inte något främmande för vår kyrka, utan tvärtom något som kyrkan just nu behöver.”

Den 20 juli 1975 invigdes så Östanbäcks kloster av biskop Bengt Sundkler – men inte utan att klostret kort därefter anmälades till polisen av en person som hävdade att verksamheten stred mot svensk lag. Anmälaren hade formellt sett rätt. Bröderna hade inte fått tillstånd att bilda ett kloster i konungariket Sverige. Men en sorts informellt erkännande skedde kort därefter, när

Årsberättelse 1 maj 2024 – 30 april 2025

kungen personligen besökte klostret. Några år senare beslöt riksdagen att avskaffa den lag som förbjöd klosterbildning.

Det skulle dock dröja ända till 1990 innan Svenska kyrkan formellt erkände kloster och kommuniteter som en del av kyrkans liv. År 2020 kom en ny, mer försiktigt formulerad biskoplig skrivelse, där man uttryckte sig mer återhållsamt och allmänt. Vid dagens datum är Östanbäcks kloster det enda munkklostret inom Svenska kyrkan.

Ingen av de ursprungliga medlemmarna i Heliga Korsets Brödraskap bor längre kvar på klostret. Samtliga lämnade vid olika tidpunkter klostret för att upptas i den romersk-katolska kyrkan. Av dessa är br Caesarius och br Ingemar vid liv. Broder Bengt Högberg avled år 2024.

Stiftelsen Heliga Korsets Brödraskap, med sina stadgar för klostrets inriktning och verksamhet, avvecklades år 2024. I dag lever fem personer i klostret, varav tre har avlagt högtidliga löften. Ett nytt kapitel i Östanbäcks historia håller nu på att skrivas. Det har sina rötter i det gångna århundradet, men är inte bundet till någon särskild rörelse, riktning eller ideologi – annat än att leva i enkel närhet till den uppståndne Kristus i bön och arbete. Ingen utom Gud vet vad framtiden bär med sig.

Verksamheten

En höjdpunkt under verksamhetsåret var invigningen av S:ta Annaleden den 4 oktober 2024 i Sigtuna. Flera av föreningens medlemmar deltog och fick gemensamt pilgrimsvandra och fira mässa i Mariakyrkan under ledning av biskop Karin Johannesson. Efter mässan hölls boksläpp för den guidebok som föreningen arbetat fram parallellt med pilgrimsleden.

Efter ett så omfattande projekt är det naturligt att ett visst tomrum infinner sig i arbetsgemenskapen, men detta har också gett utrymme för andhämtning och reflektion. Fokuset har därefter förflyttats mot det stundande 50-årsjubileet för klostret samt diskussioner om föreningens framtida möjligheter att stödja klostret på olika sätt.

Styrelsen har under verksamhetsåret sammanträtt vid nio tillfällen.

Medlemmar

Vid verksamhetsårets slut hade föreningen 24 medlemmar samt över 1000 följare på Facebook. Hälsningar har skickats ut till medlemmarna via mejl vid jul och påsk. Ambitionen är att skicka fyra sådana hälsningar per år.

Ekonomi

Genom insamlade medel och försäljningen av guideboken till S:ta Annaleden har föreningen kunnat bidra med 74 000 kronor till installationen av VVS i klosterkyrkan, samt med cirka 9 000 kronor till ny kyl och frys i gästhemmet.

Sedan ett år tillbaka har Meta tyvärr tagit bort möjligheten att starta insamlingar via Facebook, vilket tidigare varit ett smidigt sätt att samla in medel.

Frågan om hur vänföreningen bäst kan stödja klostret ekonomiskt har varit ett återkommande tema i styrelsearbetet. Kostnaden för att renovera gästhemmet, så att det kan fungera som härbärge för pilgrimer, beräknas till cirka 500 000 kronor. I dag har föreningen drygt 50 000 kronor i tillgångar (se separat årsredovisning).

Framöver behöver alla möjliga vägar till ekonomiskt stöd kartläggas, exempelvis genom fonder. Utöver gästhemmet återstår även vissa arbeten i kyrkan innan den uppfyller bygglovets föreskrifter. Dessa åtgärder beräknas kosta omkring 300 000 kronor. Därutöver är det viktigt att vänföreningen kan fungera som ekonomisk buffert för klostrets löpande verksamhet – och vid oförutsedda händelser.

Kort sagt: frågan om hur vänföreningen bäst kan stödja klostret ekonomiskt har varit, och kommer fortsatt att vara, av central betydelse.

Malmö

2025-07-13

Robin Garefelt Ugglå
Ordförande

Carola Sundqvist
Kassör

Anders Stenström
Sekreterare

Sture Holmberg
Ledamot

Agne Furingsten
Ledamot

Ulrika
Ledamot

Föreningsinformation

Östanbäcks Klostervänner

c/o Robin Garefelt Ugglå, Amiralsgatan 50, 214 37 MALMÖ

Telefon 070-339 74 26 <http://klostervanner.se>